

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL of the journal / URL časopisu: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Author(s) / Autor(i): Mária Rošteková
Article / Článok: Francúzsko-slovenská spolupráca ako motor internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania na Slovensku / Franco-Slovak Cooperation as a Driver of the Internationalization of Higher Education in Slovakia
Publisher / Vydavateľ: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica
DOI: <http://dx.doi.org/10.24040/politickevedy.2018.21.1.204-211>

Recommended form for quotation of the article / Odporúčaná forma citácie článku:

ROŠTEKOVÁ, M. 2018. Francúzsko-slovenská spolupráca ako motor internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania na Slovensku. In *Politické vedy*. [online]. Vol. 21, No. 1, 2018. ISSN 1335 – 2741, pp. 204-211. Available at: <http://dx.doi.org/10.24040/politickevedy.2018.21.1.204-211>

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu *Politické vedy*. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

FRANCÚZSKO-SLOVENSKÁ SPOLUPRÁCA AKO MOTOR INTERNACIONALIZÁCIE VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDELÁVANIA NA SLOVENSKU

FRANCO-SLOVAK COOPERATION AS A DRIVER OF THE INTERNATIONALIZATION OF HIGHER EDUCATION IN SLOVAKIA

Mária Rošteková*

Oblasť vzdelávania je vo všeobecnosti považovaná za jednu z najdôležitejších politík a vo vyspelých štátoch je jej prikladaný veľký význam. Je jedným z hlavných pilierov, ktoré slúžia na udržanie a rozvoj blahobytu každého štátu, jedným z najdôležitejších faktorov, ktoré hrajú podstatnú úlohu pri jeho ekonomickom raste. Úroveň vzdelania sa okrem iného prejavuje v konkurencieschopnosti ekonomiky, v raste produktivity práce alebo v znižovaní nezamestnanosti a v schopnosti jednotlivca uplatniť sa na trhu práce.

Vysoké školy sú súčasťou globalizačného procesu, preto nemôžeme terciárne vzdelávanie vnímať v čisto národnom kontexte. Univerzity predstavujú veľký inovačný potenciál každej krajiny, preto by sa mali snažiť reagovať na spoločenské zmeny alebo ich dokonca predvídať. Vzdelanie má bezpochyby nezastupiteľný význam v celej spoločnosti, zasahuje do všetkých oblastí ľudského života a aj z tohto dôvodu vzdelávacia politika v hospodársky vyspelých štátoch predstavuje prioritu.

Internacionalizácia je v súčasnosti označovaná za jeden z najdôležitejších nástrojov zvyšovania kvality vysokoškolského vzdelávania, pričom významnejšia pozornosť je tomuto fenoménu venovaná od konca 90. rokov, kedy sa internacionalizácia stala súčasťou národného hodnotenia. Dovtedy ako indikátor kvality používaná nebola.

* PaedDr. Mária Rošteková, PhD. je viceriaditeľkou Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu (SFUI) so sídlom v Banskej Bystrici, Kuzmányho 3, 974 01 Banská Bystrica, Slovenská republika, e-mail: maria.rostekova@gmail.com.

DOI: <http://dx.doi.org/10.24040/politickevedy.2018.21.1.204-211>

Charakter internacionalizácie bol do veľkej miery ovplyvnený procesom európskej integrácie, keďže priniesol veľa možností v súvislosti s mobilitou a výmennými programami v rámci Európy. V jednotlivých krajinách začali reformné zmeny súvisiace s Bolonským procesom, ktoré súviseli so zabezpečovaním kvality. Internacionalizácia sa stala nástrojom na udržanie konkurencieschopnosti so svetom, predovšetkým s USA a v poslednej dobe aj s Čínou. (van der Wende, 2000) Spájanie internacionalizácie s konkurencieschopnosťou má vplyv na jej podobu v praxi.

Politiky internacionalizácie terciárneho vzdelávania sa postupne diverzifikovali. Kým spočiatku bola väčšina pozornosti venovaná študentskej mobilite, dnes sme svedkami nových foriem internacionalizácie vysokoškolského prostredia, napr. študijných programov. Rastúci záujem o internacionalizáciu existujúcich programov vlastne reaguje na internacionalizáciu prijímacieho procesu do zamestnania, ktorú požadujú mnohé firmy, najmä čo sa týka vysokokvalifikovaných pracovníkov. Internacionalizácia profilov uchádzačov sa na trhu práce čoraz viac stáva kľúčovou zručnosťou.

V tejto súvislosti by sme chceli poukázať na význam spoločne zabezpečovaných študijných programov, či už spoločných, dvojitých alebo viacnásobných, ktoré ponúkajú viaceré slovenské univerzity. Takéto programy prinášajú množstvo výhod: okrem podpory študentskej a učiteľskej mobility ide tiež o upevňovanie medzinárodnej spolupráce univerzít, zblížovanie vzdelávacích systémov, prepájanie obsahov jednotlivých študijných programov či rozšírenie možnosti vzájomného uznania diplomov. Okrem toho cezhraničné programy otvárajú cestu k ich postupnému vylepšovaniu, napr. práve vďaka vzájomnej spolupráci a výmene skúseností. Samotní študenti absolvovaním týchto odborov získajú cenné skúsenosti a kontakty a majú obrovskú príležitosť spoznať iný vzdelávací systém a prístup k vzdelaniu. V neposlednom rade získavajú jedinečnú šancu posilniť svoju pozíciu na trhu práce (a to nielen na tom domácom).

Atašé pre univerzitnú, vedeckú a administratívnu spoluprácu Francúzskeho inštitútu na Slovensku **François-Xavier Mortreuil** (2017), okrem vyššie uvedených pozitív spoločne zabezpečovaných programov uvádza aj ďalšie. Na margo slovensko-francúzskej spolupráce v tejto oblasti uviedol, že na Slovensku dvojité diplomy prispievajú k posilneniu atraktivity slovenských univerzít a sú výborným nástrojom na udržanie študentov na našich školách. Každý rok nám totiž zo Slovenska odchádza do zahraničia študovať približne 30

tisíc mladých Slovákov, pričom iba približne tretina z nich sa po ukončení štúdia vráti domov: „V tomto kontexte je dôležité ukázať, že ak chce študent študovať na zahraničnej, resp. európskej inštitúcii, nemusí nevyhnutne zo Slovenska odísť, môže totiž využiť výnimočné partnerstvo medzi francúzskymi a slovenskými vysokými školami. Dvojité diplom je výsledkom nadštandardnej spolupráce. Je prejavom rešpektu a vzájomnej dôvery francúzskych a slovenských univerzít a bezpochyby predstavuje jeden z kľúčových pilierov pre budovanie Európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania.“

V tejto súvislosti je potrebné si uvedomiť medzinárodné skúsenosti Francúzskej republiky na poli kultúrnej diplomacie, nakoľko v súčasnej dobe patrí medzi jej najaktívnejších vykonávateľov. Francúzsky model kultúrnej diplomacie, ktorý sa do svojej súčasnej podoby vyvíjal niekoľko storočí, počas ktorých prešiel rôznymi štádiami, dnes nemá vo svete porovnateľný ekvivalent. (Gura, 2011) Nemenej dôležitý je aj francúzsky potenciál mäkkej sily, ktorým označujeme schopnosť štátu ťažiť z atraktivity ponúkaných hodnôt alebo inštitúcií, príp. schopnosť vytvárať medzinárodné normy a štandardy správania sa, pričom medzi najdôležitejšie aspekty okrem kultúry patrí aj oblasť vedy a vzdelania. Podľa americkej štúdie Diplomatického centra Univerzity Južnej Kalifornie a poradného a komunikačného kabinetu v Portlande sa Francúzsko v roku 2017 dostalo na prvú priečku najvplyvnejších krajín sveta (tzv. *index soft power*), pričom za sebou nechalo USA aj Veľkú Britániu.

Postup Francúzska z piateho miesta na čelo hodnotenia si odborníci vysvetľujú aj dynamizmom, ktorý Francúzsku prinieslo zvolenie **Emmanuela Macrona** na post prezidenta. Samozrejme, toto posilnenie moci na medzinárodnej scéne by sa neuskutočnilo bez predchádzajúceho snaženia. Francúzsko je spolu s Nemeckom motorom európskej integrácie a proeurópske hodnoty nového prezidenta sú viditeľné aj na poli vzdelávania. Svedčí o tom aj jeho príhovor na parížskej Sorbonne z 26. septembra 2017: „Vytvorenie pocitu spolupatričnosti je najsilnejšou stmelovacou hmotou v Európe. Musíme posilniť výmeny, aby do roku 2024 každý mladý Európan strávil najmenej šesť mesiacov v inej európskej krajine, aby každý študent hovoril dvomi európskymi jazykmi. Musíme vytvoriť európske univerzity, siete univerzít, ktoré umožnia študovať v zahraničí a absolvovať kurzy v najmenej dvoch jazykoch.“ (2017)

V tomto kontexte **François-Xavier Mortreuil** Slovákom úprimne zaželel, aby ich krajina bola súčasťou tohto procesu, tejto dynamiky: „Hovoriť po anglicky je výborné, ale dnes určite nestačí ovládať iba angličtinu. V súvislosti s Brexitom, ktorý predstavuje veľkú stratu pre všetkých, by sme sa mali pripraviť aj na

prehodnotenie postavenia oficiálnych jazykov EÚ, teda aj francúzštiny.“ (2017)

Kultúrnej, vedeckej a akademickej spolupráci Francúzsko už dlhodobo prikladá veľkú dôležitosť. Prostredníctvom Francúzskeho inštitútu na Slovensku (IFS), ktorý bol založený v roku 1990, sa jeho činnosť zameriava na šírenie francúzskeho jazyka a kultúry, ale aj na šírenie odborných poznatkov a inovácií na Slovensku a zintenzívnenie spolupráce medzi obidvomi krajinami. Okrem kultúrnej sféry má činnosť Francúzskeho inštitútu cieľ podporovať účasť Francúzska vo verejných diskusiách a šíriť medzinárodné francúzske skúsenosti v oblasti vedy a výskumu, vzdelávať budúce generácie a zatriktívniť Francúzsko pre študentov, štátnych úradníkov, turistov či umelcov, rovnako ako aj pre podniky a investorov.

Bilaterálna francúzsko-slovenská spolupráca stojí na pevných základoch. V súčasnosti evidujeme približne 30 bilaterálnych dohôd a ďalších 160 zmlúv Erasmus medzi francúzskymi a slovenskými univerzitami. Každoročne do Francúzska vycestuje približne 500 slovenských študentov minimálne na jeden semester a naopak, na Slovensko príde viac ako 100 francúzskych študentov.

V roku 2011 prišiel IFS s odvážnou myšlienkou založiť Slovensko-francúzsky univerzitný inštitút (SFUI) pri Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Jeho dôležitým poslaním je okrem iného podporovať existujúce frankofónne študijné programy na Slovensku, vytvárať podmienky pre vznik ďalších programov, prepájať teóriu s praxou prostredníctvom väzieb medzi členskými univerzitami a francúzskymi a nadnárodnými podnikmi, kde SFUI často vystupuje v pozícii prostredníka. Nemenej dôležitá je otázka sekundárneho a primárneho vzdávania. Partnerstvo SFUI so strednými a základnými školami totiž predstavuje dôležitý faktor pre úspešné uplatnenie frankofónneho absolventa slovenských vysokých škôl v praxi.

Členom SFUI sa za krátky čas podarilo nemožné: vytvoriť silnú celoslovenskú štruktúru, ktorá preniká do povedomia aj v zahraničí, a to v čase rozpočtových reštrikcií, nepriaznivej prognózy vývoja obyvateľstva a silnej vlny euroskepticizmu, pričom tieto faktory podľa slov riaditeľa združenia **Frédérica Delaneuvilla** rozhodne takýmto iniciatívam nevytvárajú práve najideálnejšie podmienky: *„Banská Bystrica je podľa mňa ako malá ‚galská dedinka‘, kde Asterix osedlal bojového koňa viacjazyčnosti a odoláva tlaku ‚všetko iba v angličtine‘.“ (2017)*

V súčasnosti stále platí, že pre mladých Slovákov, absolventov vysokých škôl, je ovládanie viacerých cudzích jazykov komparatívnou výhodou na trhu práce. Platí to aj pre francúzštinu, vzhľadom na to, že francúzske podniky majú

na Slovensku významné zastúpenie. Dôkazom je aj výrazný nárast francúzskych investícií na Slovensku v posledných rokoch. 250 francúzskych podnikov, 400 pobočiek a niekoľko nadnárodných firiem spolu vytvárajú dopyt po uchádzačoch s francúzsko-slovenským profilom, ktorí sú pripravení absolvovať časť svojej profesionálnej kariéry v zahraničnej firme. Vďaka spolupráci so SFUI majú zamestnávateľia prístup k databáze jednotlivcov a aj študentov, ktorí hľadajú nové pracovné príležitosti, prípadne majú záujem absolvovať profesionálne stáže vo francúzskej firme doma, či v zahraničí. Francúzske podniky spolupracujú s univerzitami, ktoré ponúkajú študijné programy vo francúzštine, aby pomohli prispôbovať naše vysokoškolské dvojité diplomy potrebám trhu práce.

Francúzsko-slovenskú univerzitnú spoluprácu v oblasti spoločne zabezpečovaných programov, predovšetkým na princípe dvojitého diplomu, môžeme považovať za motor internacionalizácie terciárneho vzdelávania na Slovensku. Dôvodov je hneď niekoľko: Francúzsky inštitút na Slovensku po našom vstupe do EÚ poskytol know-how slovenským inštitúciám, ktoré ešte nemali dostatok skúsenosti v tejto oblasti. Navyše tieto iniciatívy patria medzi prvé programy tohto typu na Slovensku; fungujú už celé desaťročie, ich počet sa mení, niektoré projekty síce skončili, ale neustále vznikajú nové. Brány slovenských vysokých škôl za toto obdobie opustilo už niekoľko stoviek absolventov týchto programov a to v oblasti ekonomických, technických a právnických vied, ďalej medzinárodných vzťahov, európskych štúdií a prekladateľstva. S cieľom oceniť prácu študentov, ale aj pedagógov, ktorí tieto programy koordinujú, SFUI už druhý rok organizuje odovzdávanie diplomov spoločne pre všetkých absolventov, za účasti Veľvyslanectva Francúzskej republiky na Slovensku.

Tento akademický rok sa slávnostné odovzdávanie diplomov realizovalo na pôde Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici (EF UMB), kde si 15. 11. 2017 prevzalo svoje diplomy 26 študentov z piatich slovenských univerzít: Univerzita Komenského a Ekonomická univerzita v Bratislave, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Technická univerzita v Košiciach. Táto udalosť podľa Ing. **Žanety Lacovej**, PhD. svojim charakterom dotvárala kolorit osláv 25. výročia Univerzity Mateja Bela a 40. výročia Ekonomickej fakulty UMB v Banskej Bystrici (2017).

Dekan EF UMB, doc. Ing. **Peter Krištofik**, PhD. ocenil dlhoročné snahy mnohých zanietovaných kolegov, ktorí svojou prácou prispeli k rozvoju nielen frankofónneho štúdia, ale i frankofónie ako celku: „*Privlastok „dlhoročný“ som*

nepoužil náhodou či nedopatrením. Skutočne je to už vyše dvadsať rokov, keď sa na Ekonomickej fakulte začali budovať základy, z ktorých vyrástli nielen súčasné frankofónne študijné programy, ale rozvinula sa i vedecko-výskumná či publikačná spolupráca. Z niekoľkých odborných ekonomických predmetov, ktoré sa začali vo francúzskom jazyku vyučovať v polovici deväťdesiatych rokov a z niekoľkých osobných kontaktov medzi slovenskými a francúzskymi kolegami sa v súčasnosti stali rešpektované spoločné študijné programy v prvom aj druhom stupni štúdia a sporadické osobné iniciatívy prerástli do spoločnej komplexnej výskumnej, publikačnej a projektovej činnosti.“ (2017)

Počas slávnosti sa prítomným prihovorili doc. Ing. **Vladimír Hiadlovský**, PhD., rektor Univerzity Mateja Bela, **François-Xavier Mortreuil**, atašé pre univerzitnú a vedeckú spoluprácu z Francúzskeho veľvyslanectva v SR, doc. Ing. **Peter Krištofik**, PhD., dekan Ekonomickej fakulty UMB a **Frédéric Delaneuille**, PhD. riaditeľ Slovensko-francúzskeho univerzitného inštitútu. Okrem zástupcov slovenských vysokých škôl sa slávnosti zúčastnili aj zástupcovia partnerských francúzskych univerzít: **Yves Petit**, **Jean-Noel Ory** a **Eric Pédon** z Université de Lorraine, **Damien Bazin** z Université Nice Sophia Antipolis a **Assia Soukane** z ECE Paris. Na slávnosti boli prítomní aj zástupcovia frankofónnej komunity v Banskej Bystrici, ktorá zahŕňa záujmové občianske združenia i študentské organizácie: Alliance française, Centre de réussite universitaire de l'AUF, Efpolit a Pont francophone.

Odovzdaním diplomov však spolupráca nekončí, pretože čerství absolventi francúzskych študijných programov boli oficiálne prijatí do asociácie FRANCE ALUMNI. Členovia tejto siete sa s novými držiteľmi francúzskych diplomov, ako uviedla Ing. **Žaneta Lacová**, PhD. (2017), podelili o svoje profesijné skúsenosti a spôsobilosti, akým sa im podarilo zúročiť absolvované frankofónne štúdium na trhu práce. Za všetkých sa absolventom prihovorela Ing. **Petronela Chovaníková**, úspešná absolventka frankofónneho štúdia na EF UMB, ktorá v súčasnosti pôsobí v spoločnosti VEOLIA v Bratislave. Vo svojom prihovore zdôraznila dôvody, prečo sú absolventi frankofónnych študijných programov úspešní v profesionálnom živote: *„Podstata toho úspechu spočíva predovšetkým v tom, že sme sa museli naučiť efektívne využívať čas, aby sme zvládli skúšky v slovenskej a zároveň vo francúzskej škole. Každý deň sme sa teda učili time managementu a umeniu stanoviť si priority. [...] Boli sme nútení k tolerancii a k akceptácii, museli sme začať uvažovať aj inak, ako sme boli dovtedy zvyknutí – v praxi sme v dôsledku toho nevnímali riziká ako prekážky, ale ako výzvy a automaticky sme uvažovali nad riešeniami.“ (2017)*

V poslednom období pracovný trh prechádza zásadnými premenami. Otvplyvňuje ho celý rad novodobých tendencií, ako sú migrácia a mobility, globalizácia, internacionalizácia a vzájomné prepojenie, čoraz vyššia dôležitosť znalostnej spoločnosti, bezprecedentný vývoj v oblasti komunikačných technológií a s ňou spojený vplyv na pracovné miesta požadujúce nové zručnosti a dôraz na flexibilitu. Podľa Doc. Ing. **Jany Marasovej**, PhD. (2003, str. 72) sa dnes na manažérskych pozíciách akéhokoľvek druhu vyžaduje určitá intelektuálna pružnosť založená na interkultúrnom vzdelaní, ovládaní cudzích jazykov a na dobrej úrovni tzv. všeobecnej kultúry. V tomto kontexte sa javí ako nevyhnutnosť existencia kvalitného vysokoškolského vzdelávacieho systému, ktorý bude schopný na tieto trendy reagovať a ktorý vyzbrojí svojich absolventov príslušnými zručnosťami. Na záver si dovoľujeme zdôrazniť, že rozvoj spoločne zabezpečovaných programov s francúzskymi partnermi prináša výsledky predovšetkým vďaka úsiliu dosiahnutému na nižších stupňoch vzdelávania. Je preto nevyhnuté, aby sa v rámci súčasnej jazykovej politiky na Slovensku venovala dostatočná pozornosť problematike viacjazyčnosti, príp. nových metód jazykového vzdelávania, napr. aj prostredníctvom porozumenia medzi príbuznými jazykmi, čo dokazuje aj množstvo prác, ktoré k tejto téme publikuje Doc. **Jana Bírová**, PhD. (2013a, 2013b, 2014).

Literatúra:

- BÍROVÁ, J., ELIÁŠOVÁ, S. 2014. Plurilingual and Pluricultural Competence and Foreign Language Teaching at Primary and Secondary Schools in Slovakia. *XLinguae*. Vol. 7, no. 1 (2014), str. 75 - 82. ISSN 1337-8384.
- BÍROVÁ, J. 2013a. Pluralistic and pluricultural approaches intuitively applied by teachers of French. *XLinguae*. Vol. 6, no. 3 (2013), p. 76 - 100. ISSN 1337-8384.
- BÍROVÁ, J. 2013b. About theoretical definitions of pluralistic and Pluricultural approaches. *XLinguae*. Vol. 6, no. 2 (2013), p. 91-103. ISSN 1337-8384.
- DELANEUVILLE, F. 2017. Príhovor na slávnostnom odovzďavaní diplomov na EF UMB 15. novembra 2017.
- GURA, R. – ROUET, G. 2011. *Les Universités en Europe Centrale. 20 ans après*. Brusel : Bruylant, 2011. 308 s. ISBN 978-2-8027-2933-4
- GURA, R. 2011. Niekoľko poznámok k frankofónii ako integrálnej súčasti kultúrnej diplomacie Francúzskej republiky, jej postavení a úlohách v strednej Európe na začiatku 21. storočia. Paríž : Národný inštitút východných jazykov a kultúr. In *Brána jazykov k ľuďom otvorená*. MELUŠOVÁ, E.- BENČIČ, S.

- (eds.) 2011. ISBN 978-2-9536153-2-6. s. 50 - 74.
- CHOVANÍKOVÁ, P. 2017. Príhovor na slávnostnom odovzdávaní diplomov na EF UMB. 15. novembra 2017.
- KRIŠTOFÍK, P. 2017. Príhovor na slávnostnom odovzdávaní diplomov na EF UMB 15. 11. 2017.
- LACOVÁ, Ž. 2017. Slávnostné odovzdávanie diplomov francúzskych univerzít na Ekonomickej fakulte UMB, Spravodajca UMB, roč. 23, č. 4, december 2017.
- MARASOVÁ, J. 2003. *Frankofónne štúdium ako jedna z ciest približovania sa európskym štandardom vo vzdelávaní*. In: Implementácia štandardov Európskej únie vo vzdelávaní a vede v krajinách V4. S. 68 – 75. ISBN 80-8055-797-7.
- MORTREUIL, F.-X. 2017. Príhovor na slávnostnom odovzdávaní diplomov na EF UMB 15. novembra 2017.
- Van der WENDE, M. C. 1997. Missing links. The relationship between national policies for internationalisation and those for higher education in general. In T. Kälvermark & M. C. van der Wende (Eds.), *National policies for internationalisation of higher education in Europe*, Stockholm, Sweden: National Agency for Higher Education, str. 10 - 42.